

Список використаних джерел

1. Becoming a Teacher. The Open University Booklet [Electronic resource] – 2012. – 40 p. – Access mode: <http://www.open.ac.uk/becoming-a-teacher>.
 2. Borg S. The Distinctive Characteristics of Foreign Language Teachers / S. Borg // Language Teaching Research. – 2006. – № 10. – P. 3-31.
 3. Donaldson G. Teaching Scotland's Future / G. Donaldson / – Edinburgh: 2011. – 116 p.
 4. Ecker A. Initial Training for History Teachers. Structures and standards in 13 member states of the Council of Europe. A Comparative Study / A. Ecker / – Strasbourg: 2002. – 335 p.
 5. Haydn T. Subject Discipline Dimensions of ICT and Learning: History, a Case Study [Electronic resource] / T. Haydn // International Journal of Historical Learning, Teaching and Research, 2001. – Vol. 2. – P. 1-19. – Access mode: <http://centres.exeter.ac.uk/historyresource/journal3/haydn.pdf>
 6. Huddleston E. Tool on Teacher Training for Education for Democratic Citizenship and Human Rights Education [Electronic resource] / E. Huddleston. – Strasbourg: 2007. – 92 p. – Access mode: http://www.coe.int/t/dg4/education/edc/Source/Resources/Pack/ToolsTT_EDCHRE_en.pdf
- Nicaise J. The European Dimension in Secondary Education in Europe [Electronic resource] / J. Nicaise. – Luxembourg: 2003. – 70 p. – Access mode: http://edz.bib.uni-mannheim.de/daten/edz-ma/ep/03/educ113_en.pdf

The article deals with professional and personal requirements for future teachers of humanitarian disciplines in the system of education of Great Britain. General pedagogical aspects of professional and personal characteristics of British teachers are noted. Inextricable link between teacher of humanitarian discipline professional activity and procedures of students' selection is justified.

Key words: professional and personal requirements, professional and personal values, future teachers of humanitarian disciplines, general pedagogical values, procedures of students' selection for humanitarian pedagogical courses.

УДК 37.015.311:37.016:94

Кендзьор П. І.

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІКУЛЬТУРНОГО ВИМІРУ ІСТОРИЧНОЇ ОСВІТИ

У статті має місце висвітлення проблеми практичної реалізації полікультурного виміру в історичній освіті загальноосвітнього навчального закладу засобами інноваційних навчальних матеріалів, які на змістовому та методичному рівні сприяють усвідомленню учнями багатокультурної природи історичної спадщини.

Ключові слова: учні, полікультурний вимір, історична освіта, навчально-методичні матеріали, полікультурне виховання.

Становлення громадянського суспільства можливе за умови трансформації етнічної спільноти у спільноту політичну, об'єднану єдиними цінностями та пріоритетами, тобто політичну націю. Бережне та відповідальне ставлення молодого покоління до історичної та культурної спадщини різних етносів, які у своїй різноманітності формують український народ, є важливим суспільним запитом педагогічній науці та практиці.

У сучасних соціокультурних умовах при формуванні змісту навчання та виховання особистості у загальноосвітньому навчальному закладі важливим є застосування полікультурного виміру. Його завданнями визначаємо виховання особистості, здатної мислити в контексті національної та світової культури, приймаючи загальнолюдські цінності культури і гармонійно

їх поєднуючи у своєму житті з національними. У цьому контексті Є.Більченко, говорячи про інформаційне суспільство, вказує на актуальність культурного діалогу, виховання “людини культури” як активного суб’єкта діяльності та спілкування, здатного до виявлення та розвитку своїх творчих і пізнавальних можливостей [1, с. 9]. Відтак, полікультурний підхід у змісті навчально-виховного процесу забезпечує його орієнтацію на загальнолюдські цінності, врахування прогресивних тенденцій світової культури, усвідомлення особистістю приналежності до світової спільноти, поваги до її культурних надбань.

Дослідження теоретичних засад полікультурної освіти і виховання має місце у працях В. Бойченко, Л. Волік, В. Єршова, В. Компанієць, Т. Левченко, І. Лощенової, Г. Розлуцької, О. Шевнюк, Н. Якси. Водночас існує брак практичних інноваційних навчальних матеріалів, які на змістовому та методичному рівні забезпечують усвідомлення молоддю багатокультурної природи історичної спадщини. **Метою цієї статті є** висвітлення проблеми практичної реалізації полікультурного виміру в шкільній історичній освіті на прикладі інноваційних матеріалів навчального посібника «Разом на одній землі. Історія України багатокультурна».

Історія є безперечно важливим засобом збереження національної ідентичності, формування почуття патріотизму. Окрім українського етносу як найчисельнішого та державотворчого за своїм характером, в Україні проживають також представники інших етнічних спільнот, серед яких найбільш помітними є болгари, вірмени, євреї, поляки, росіяни, татари, румуни, угорці. Природно, що у представників різних етноконфесійних спільнот є потреба у збереженні своєї рідної мови, традицій, культури, та історії. Відповідно полікультурне виховання молоді засобами історії, формування толерантного ставлення особистості до різноманітності є надзвичайно актуальним освітнім завданням у нашій країні. Історія свідчить про можливість гармонійного розвитку будь-якої спільноти лише за умови толерантного співіснування та взаємодії її членів. Відповідно історична освіта в сучасних умовах виконує важливу роль у підготовці молодих громадян до життя у багатокультурному суспільстві, сприяючи його інтеграції та консолідації.

В умовах багатокультурного суспільства істотно змінюються цілі і зміст навчання історії та їх відображення у навчальних програмах та навчально-методичному забезпеченні. Відповідно полікультурне виховання має на меті розвиток гуманних та толерантних людських відносин, прагне навчити особистість пізнавати різні культури, позитивно та толерантно сприймати відмінності інших, зберігаючи при цьому власну ідентичність. Відбувається пошук рішень, які відповідають новим суспільним реаліям. Виховання в учнів позитивних установок і навичок комунікації та взаємодії у багатонаціональному та поліконфесійному українському суспільстві – одне із завдань історичної освіти, яке є особливо актуальним в сучасних умовах. Це передбачає створення педагогічних умов для виховання культури міжнаціональних відносин, вивчення історії та культури етнічних спільнот України, організацію освітньо-виховних заходів, що сприяють об’єднанню представників різних культурних громад, конфесій України; утвердженню рівних прав та обов’язків їх членів перед державою; реалізацію права кожного етносу на розвиток своєї самобутності.

Проблема взаємодії культур та міжкультурного діалогу – актуальна тема в сучасному полікультурному суспільстві та науковому знанні. У сучасній філософії діалог культур розглядається як взаємопроникнення смислів різних культур у процесі взаємодії. Діалогічність є внутрішньою настановою однієї культури на співробітництво з іншою культурою, здатність до творчої взаємодії, відкритості [1, с. 10]. Саме тому діалог культур передбачає усвідомлення особистістю культурної різноманітності, виявлення особливостей Іншої культури, позитивне сприйняття відмінностей, толерантне ставлення до Іншого, взаємовплив та взаємозбагачення у процесі пізнання.

У контексті досліджуваної проблематики актуальним є врахування принципу “інтеркультурності”, який ґрунтується на педагогічному принципі культуровідповідності, сформульованому А.Дістервегом, та передбачає інтегрованість української національної культури в

контекст загальнодержавних, європейських і світових цінностей, у загальнолюдську культуру, формування особистості, відкритої для інших культур, ідей та цінностей [2, с.9]. З огляду на це, реалізація цього принципу в навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи передбачає здійснення олікультурного виховання у контексті потреб українського суспільства як багатокультурної спільноти, його орієнтацію на засвоєння цінностей і досягнень багатокультурної спадщини України та світу, позитивне сприйняття та відтворення учнями загальноприйнятних соціокультурних норм, формування на цій основі соціально-комунікативних здатностей та відтворення на практиці конструктивних моделей поведінки. Підтвердженням цієї думки є Г.Філіпчуком: “Україна з її історичними, етнічними, мовно-культурними, релігійними, психологічними особливостями потребує конструктивного, безконфліктного поєднання українознавчих цінностей із полікультурною системою” [6, с.24].

Полікультурне виховання учнів у загальноосвітньому навчальному закладі має реалізуватися наскрізно у навчально-виховному процесі загальноосвітнього навчального закладу; інтегруватися у зміст та різні види діяльності при викладанні навчальних дисциплін (мови та літератури, історії, суспільствознавства, географії, громадянської освіти, етики тощо) за допомогою міждисциплінарних тем; реалізовуватися у процесі організації проектної діяльності; стимулювати зміни на рівні освітньої політики та змісту навчально-методичного забезпечення навчальних курсів соціогуманітарного циклу, впроваджуючи елементи полікультурного виховання як ефективного інструменту педагогічної діяльності.

У контексті зазначеного вище важливим, на нашу думку, є ознайомлення із сучасними європейськими підходами до викладання історії в умовах багатокультурного суспільства. Це – взаємовключеність (взяття до уваги відмінностей між етнічними, релігійними, лінгвістичними ідентичностями); історія як селективна реконструкція минулого через інтерпретацію подій; достовірна історична реконструкція, яка базується на використанні різноманітних джерел; багатоперспективність (дослідження різних інтерпретацій та альтернатив історичного розвитку); розгляд суперечливих і вразливих питань історичного минулого; збалансоване представлення минулого (політика, культура, соціальне, повсякденне життя) тощо [5, с.12].

Міжкультурний вимір історичної освіти вимагає розуміння сутності етнічної та культурної різноманітності в історичному аспекті. З одного боку, важливим виховним завданням шкільної історії є створення можливості для представників різних етнічних спільнот “зустріти себе” в історії України, побачити минуле свого народу у цілісній історії країни, де вони проживають.

А з іншого боку, інтеграція полікультурного виміру в історичну освіту сприяє становленню ціннісних орієнтацій молодій людині на основі особистісного осмислення соціального, духовного, морального досвіду минулого і сучасного. Адже історія покликана забезпечувати можливості для молоді досліджувати шляхи, яким чином минуле допомагало формувати різні ідентичності, спільні культури, цінності і формувати толерантне ставлення особистості до багатокультурності та різноманітності. Це дає можливість представникам різних етносів, релігійних вірувань ідентифікувати себе із українською політичною нацією, сприяє розвитку громадянського суспільства в Україні.

Позитивним прикладом реалізації полікультурного підходу засобами історичної освіти є навчальний посібник «Разом на одній землі. Історія України полікультурна», підготовлений авторським колективом за ініціативи Всеукраїнської асоціації викладачів історії «Нова Доба» [4]. Метою цього видання було розроблення навчальних матеріалів, які дають можливість учням досліджувати шляхи, якими в минулому відбувалося формування різних ідентичностей, цінностей, виховували толерантне ставлення особистості до багатокультурності та різноманітності на прикладах уроків історії.

Розкриття спільної історичної спадщини полікультурного суспільства на сторінках посібника «Разом на одній землі. Історія України багатокультурна» базувалося на застосуванні таких підходів: проблемно-тематичного (розкриття проблем полікультурності в історичному вимірі на матеріалах певної теми); багатоперспективності (висвітлення історичних подій з позиції

різних суб'єктів історії та різної історичної інтерпретації); багатоаспектності (відображення різних вимірів історії: етносоціального, культурного, політичного, релігійного, гендерного тощо); інтеркультурності (формування ціннісного ставлення учнів до способу життя, культури і традицій різних етноконфесійних спільнот, субкультур тощо; їхньої готовності та мотивації до конструктивного міжкультурного діалогу); ціннісно-діяльнісного (вміння учнів аналізувати моральні дилеми, вибудовувати свої вчинки відповідно до знань, здатностей і ціннісних орієнтацій); регіонального (етнічні, релігійні, ментальні особливості розглядаються в історичній площині краю, регіону, місцях розселення і проживання різних етноконфесійних спільнот).

Такі засадничі підходи сприяють насамперед розвитку в учнів історичного розуміння того, що вони мають не тільки знати, але й вміння для ефективного застосування знань на практиці; відходу від одностороннього традиційного тлумачення історичних фактів; використання у процесі історичного дослідження різних джерел за змістом і видами з метою розгляду минулого з позицій полікультурності та багатоперспективності.

Беручи до уваги значне етноконфесійне, політичне, мовне, регіональне розмаїття українського суспільства, суттєвою та відповідальною справою був вибір тем, сюжетів, які покладено в основу навчальних матеріалів посібника. Пріоритетне значення при конструюванні змісту посібника мав виховний потенціал тієї чи історичної проблеми, можливість її трансформації на специфіку певного регіону та сучасних суспільних реалій. Варто зазначити, що багатокультурність у посібнику не обмежується лише поліетнічністю. Значна увага на його сторінках приділяється дослідженню релігійних, мовних, гендерних, соціальних, регіональних та інших особливостей полікультурної мозаїки українського суспільства.

Завданням викладання історії у контексті міжкультурного діалогу та етнокомунікації є акцентування уваги на спільному, тому, що об'єднує людей, незалежно від етнічної чи релігійної приналежності. Відтак історична освіта не лише забезпечує можливості дослідження минулого, але й сприяє формуванню в особистості громадянських цінностей. Відповідно учні мають не лише отримувати знання про інші культури, але й бути готовими до конструктивного діалогу з представниками цих культур, виробити толерантне ставлення до них, повагу до їх традицій та звичаїв. Розвиток толерантності, навичок міжкультурного діалогу мають бути об'єктом історичної освіти молодого покоління в умовах сучасного багатокультурного суспільства.

Основним критерієм добору змісту та методики навчальних матеріалів визначено гуманістичні загальнолюдські цінності (толерантність, повага до прав людини, взаєморозуміння, солідарність, свобода, громадянська відповідальність), що сприяють подоланню таких негативних проявів сучасного життя як стереотипи, упередження, ксенофобія, расизм, насильство, ненависть.

Результатом навчально-виховної діяльності має бути вміння учнів аналізувати моральні дилеми, вибудовувати свої вчинки відповідно до своїх знань, навичок і ціннісних орієнтацій. За такого підходу інтеграція культурної різноманітності в зміст та методику історичної освіти передбачає створення ситуацій морального вибору та відповідального ставлення до тієї чи іншої події. Отже, застосування ціннісно-діяльнісного підходу дає змогу особистості набувати досвіду ціннісного вибору, виявляти критичне ставлення до подій минулого, вибудовувати творчий індивідуальний спосіб самореалізації та самоствердження особистості.

Незважаючи на те, що головний акцент викладу здійснено на позитивних прикладах міжкультурної взаємодії, міжетнічні конфлікти, непорозуміння на релігійному ґрунті та інші проблемні питання історії займають далеко не другорядне місце. Так у посібнику висвітлено проблеми міжетнічних взаємостосунків у ході Другої світової війни, зокрема трагедії Голокосту, Волинської трагедії, масових депортацій людей різного етнічного походження тощо.

Відповідно матеріали посібника «Разом на одній землі. Історія України багатокультурна» базуються на загальних засадах критичного використання емпіричних свідчень, історичної перспективи інтерпретації, врахування багатокультурної природи історичної спадщини та

загальнолюдських цінностей. В його основу покладено розвиток у юної особистості критичного мислення, допитливості, творчості, історичної уваги, емпатії.

Як уже зазначалося, в основу структурування матеріалів посібника покладено проблемно-тематичний підхід, що передбачає розкриття певної проблеми, історичного явища через певний тематичний концентр, наприклад, міграції в історії України; місто як полікультурний феномен тощо. Відповідно інтеркультурний вимір реалізується у наступних розділах: Україна – новий берег життя. Міграції в історії України; І разом назвали його... Місто як перетин культур та цивілізацій в історії України; Як ми жили разом. Співіснування (повага, дружба та конфлікти) в історії України; Одна вулиця – два храми. Релігійне багатоманіття в історії України; Людський вимір - людський вибір. Ідентичність та персоналії в історії України.

У посібнику «Разом на одній землі. Історія України полікультурна» відсутній традиційний авторський текст, водночас шляхом конструювання та аналізу різних історичних джерел зберігається чітка сюжетна лінія. У таких умовах викладу історичного матеріалу основний наголос здійснено на методичному апараті – запитаннях та завданнях до історичних джерел. На основі їх критичного аналізу учні мають змогу визначити власне ставлення до певної історичної проблеми.

Кожен із розділів посібника «Разом на одній землі. Історія України багатокультурна» складається із окремих параграфів, складовими яких є основні поняття та ідеї, історичні джерела та завдання до них; інформаційні, історичні, біографічні довідки. Проблематика кожного із параграфів того чи іншого розділу актуалізується через ключове запитання.

З метою набуття знань і відпрацювання здатностей до реалізації міжкультурного діалогу в процесі вивчення історії України учням пропонується опрацювати матеріали, які дають змогу простежити історичний розвиток як процес взаємодії різних етнічних, релігійних та соціальних груп, усвідомити значення багатокультурності та різноманітності на прикладах уроків історії. Навчальні матеріали посібника дають змогу учням практично дослідити аспекти діалогічності історії із різних перспектив; поміркувати над проблематичними сторонами міжкультурних взаємодій та шляхами їх усунення.

Зокрема, опрацювання матеріалів теми дає змогу учням ознайомитися із розвитком міста як багатокультурної спільноти; віднайти риси східної і західної культурної традиції в його політичному, економічному, культурному розвитку, прослідкувати особливості українських культурних зв'язків між Сходом і Заходом та взаємовпливи культурних сил в Україні в різні історичні епохи; ознайомитися із діяльністю Києво-Могилянської колегії та внеску її діячів у розвиток української та європейської культури.

Предметом уваги цих матеріалів є також аналіз багатоманітного соціального простору міста, що формувався в процесі діяльності багатьох поколінь представників різних етнічних та релігійних спільнот. Крізь призму аналізу різних видів джерел навчально-методичні матеріали дають змогу дослідити процес взаємодії та спільної історії представників різних етноконфесійних громад, вплив на їх життєдіяльність соціально-економічних, політичних, культурних, релігійних чинників.

Конфлікт цінностей і соціальні суперечності пронизують змістову тканину навчального посібника, – завдання, що містять складні, а інколи суперечливі трактування тих чи інших суспільних проблем, досить часто не дають можливості отримання однозначної відповіді. Саме тому чітке формулювання проблеми та позицій, доказів та аргументів, обмін думками та пошук виваженого рішення має неабияке значення у ході роботи з матеріалами навчального посібника «Разом на одній землі. Історія України багатокультурна».

У цьому контексті особлива увага має надаватися обговоренню дискусійних питань. Учні варто усвідомити, що складні суперечливі питання потребують відповідно і неоднозначних відповідей, а спрощення приводить до суб'єктивізму, упередження та деструктивних рішень. Всі погляди та аргументи на сторінках того чи іншого параграфа мають певну дидактичну цінність для створення цілісної картини історичного минулого. Тому не можна нехту-

вати жодною з них, усі позиції різних суб'єктів історичного процесу слід брати до уваги та ретельно вивчати.

Матеріали навчального посібника «Разом на одній землі. Історія України багатокультурна» можуть бути використані як цілісний сюжет для проведення окремих уроків з курсу історії України; фрагмент уроку для поглибленого вивчення окремої проблеми; організаційна форма (для проведення дискусії, обговорення тощо); базовий матеріал для факультативного курсу; спецкурс для суспільно-гуманітарних класів; форма організації позакласної роботи (історичні гуртки, клуби, конференції тощо).

Навчання історії має спиратися на безпосередній досвід учнів, на знання, почерпнуті із життя суспільства. У цьому плані посібник «Разом на одній землі. Історія України багатокультурна» має значний виховний потенціал, володіє низкою різноманітних методичних засобів активного залучення учнів до дослідження історії, що базується на полікультурному підході. У процесі роботи із історичними матеріалами учні мають змогу: з'ясувати ознаки багатокультурності в історичному контексті; дослідити історію співіснування представників різних етносів; з'ясувати чинники, які впливають на мирне співіснування представників різних етнічних і релігійних громад; усвідомити культурний, економічний та політичний внесок різних етноконфесійних спільнот; отримати стале відчуття власного місця в минулому, теперішньому і майбутньому спільноти; усвідомленню своєї ролі у її розвитку; набути практичних умінь та навичок аналізу історичних джерел, конструктивної взаємодії та міжкультурного діалогу в багатокультурному суспільстві.

Найважливішими результатами роботи з навчально-методичними матеріалами посібника «Разом на одній землі. Історія України багатокультурна» є вироблення в учнів уявлення про багатоманітність інтерпретацій подій історії та сучасності; формування компетентності критичного аналізу явищ, фактів, альтернатив суспільного розвитку та різноманітних джерел інформації; формування ціннісних орієнтацій на основі особистісного осмислення соціального, духовного, морального досвіду минулого і сучасного, поваги прав людини, толерантного ставлення до культури та історичного досвіду інших народів.

Таким чином, важливим завданням сучасної освіти та виховання є формування в юної особистості здатностей до життя у багатокультурному суспільстві. Такий підхід є особливо актуальним для української педагогіки на тлі мовного, етнічного, релігійного та регіонального розмаїття суспільства. В умовах багатокультурного суспільства вивчення історії сприяє усвідомленню значення важливого культурного надбання різних етнічних спільнот в історичному минулому та сучасному країни, краю. Відповідно у ході аналізу різноманітних історичних джерел першочерговим є розуміння контексту культури, яка його створила, системи пануючих смислів і моральних цінностей, історичних подій того часу. Проведене дослідження не вичерпує проблематики реалізації інноваційних підходів у зміст та практику полікультурного виховання. Відтак це питання потребує подальшого наукового розроблення.

Використані джерела.

1. Більченко Є. Проблема тексту культури в змісті освіти / Євгенія Більченко // Шлях освіти. – 2007. – № 3. – С. 8–12.
2. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності // Шлях освіти. – 2000. – № 3. – С. 7–13.
3. Нові підходи до історичної освіти в умовах багатокультурного суспільства: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / [К.О.Баханов, С.С.Баханова, Є.В.Більченко, В.О.Венгерська, П.В.Вербицька, П.І.Кендзьор, І.А.Костюк, С.О.Терно] / За заг. ред. К.О.Баханова. – Львів : ЗУКЦ, 2012.
4. Разом на одній землі. Історія України багатокультурна : навч.посібн. // [О.Кісь, В.Мисан, П.Кендзьор, С.Антіпова, М.Варшавська, П.Вербицька та ін..]. – Львів : ЗУКЦ, 2012. – 332 с. : іл.

5. Рей Мішлін. Дискусійні питання політики полікультурної освіти, тренування і навчання / Мішлін Рей/ Пер. з англ. – Київ : Основа, 2008. – 24 с.
6. Філіпчук Г. Громадянське суспільство: освіта, етнокультурна, етнополітика: [монографія] / Георгій Філіпчук. – Чернівці : Зелена Буковина, 2002. – 488 с.

Of the multicultural approach practical realization in history education by the examples of innovative educational materials, which ensure realization by youth of multicultural nature of historical heritage both at content and methodological level.

Key words: school students, multicultural dimension, educational materials, multicultural education

УДК 377.36:63:37.015.311

Ковтун Т. І.

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті наведено методичку поетапного застосування методів проблемно-розвивального навчання в контексті інтелектуального розвитку студентів агротехнічного коледжу. Обґрунтовано логіку організаційних форм навчання, що забезпечує цілеспрямоване формування творчого потенціалу майбутніх фахівців-аграрників

Ключові слова: методи, проблемно-розвивальне навчання, форми, інтелектуальний розвиток, студент, проектування.

Досвід історичного розвитку людства свідчить, що, навіть ті держави, які не мали суттєвих природних ресурсів (зокрема, Японія, Швеція, Фінляндія, Ірландія) досягли високого рівня життя завдяки саме інтелектуальному потенціалу. У таких сучасних, розвинутих країнах, як США, Англія, Франція інтелектуальна діяльність людей є предметом особливої уваги з боку держави. Проте інтелектуальний потенціал народу не з'являється спонтанно, він потребує стимулювання і розвитку на всіх етапах життя людини. Сприятливим періодом розвитку інтелектуальних здібностей, наукового світогляду особистості, як доводять вчені, є період навчання у загальноосвітній школі, професійно-технічних та вищих навчальних закладах.

Отже, процес інтелектуального виховання особистості має бути цілеспрямованим, підпорядкованим певним нормам, вимогам та правилам, зокрема, у навчанні. Зважаючи на зазначене, проблема інтелектуального виховання студентів агротехнічного коледжу безпосередньо у навчальному процесі нині є вкрай актуальною.

Аналіз психолого-педагогічних і методичних праць свідчить про наявність ґрунтовних методичних наробок щодо інтелектуального виховання студентів. Вихідні концептуальні положення виховної діяльності відображено у дослідженнях А. Алексюка, І. Беха, В. Білоусової, С. Гончаренка, С. Дем'янчука, І. Зязюна, Н. Ничкало, Т. Осипової, О. Савченко, Б. Ступарика, В. Сухомлинського, О. Сухомлинської, Г. Троцько, М. Фіцули, Р. Хмельюк, М. Ярмаченка. Натомість, проблеми виховання студентів-аграрників досліджуються значно менше. Про них йдеться у працях Л. Барановської, А. Галєєвої, А. Дьоміна, С. Заскалети, Д. Іщенко, Т. Іщенко, П. Лузана, Л. Нестерової, Л. Маценко, І. Сопівник, В. Стахневич, та ін.

І все ж проблема інтелектуального виховання студентів агротехнічного коледжу, зокрема в перебігу навчання, залишається малодослідженою, що актуалізує розробку методички розвитку інтелектуального потенціалу майбутніх аграрників безпосередньо в процесі оволодіння знаннями.